ARTIKEL

ERKENNEN VAN EEN MOOC: EEN STATUSOVERZICHT

door Robert Schuwer

Robert Schuwer (r.schuwer@fontys.nl) is lector OER bij Fontys Hogeschool ICT in Eindhoven. Sinds 2006 is hij betrokken geweest bij vele OER-projecten. Hij is voorzitter van het kernteam van de special interest group Open Education van SURF.

Toekennen van studiepunten aan met succes gevolgde MOOC's is een onderwerp dat de afgelopen jaren meermalen aan bod is gekomen bij discussies over mogelijke effecten van MOOC's op het reguliere onderwijs. Medio 2014 verscheen een verkenning hierover van de NVAO (NVAO, 2014). Eén van de constateringen luidde: "Het lijkt de NVAO niet waarschijnlijk dat MOOC's in Nederland of Vlaanderen op afzienbare termijn object van accreditatie zullen worden." In de praktijk stellen instellingen voor hoger onderwijs zich echter wel de vraag of studiepunten toegekend kunnen worden en welke procedure daarbij gevolgd kan worden. Tijdens de masterclass 'Online Toetsen in de MOOC' in april 2015 discussieerde een panel over deze vraag. De panelleden waren Bob van den Brand (Tilburg University, lid van de examencommissie), Ernest van Bremen (Delft Extension School digitaal toetsen en docent Industrieel Ontwerpen; lid examencommissie Industrieel Ontwerpen), Marinke Sussenbach (projectmanager Delft Extension School, eerder projectmanager en adviseur bij het ministerie van OCW) en Fons Verbeek (LIACS, het informatica-instituut van de Universiteit Leiden, lid examencommissie). Dit artikel geeft een overzicht van de ervaringen en ideeën die tijdens die discussie aan bod kwamen.

Toen MOOC's in 2012 aan hun opmars begonnen, werd het volgende scenario geschetst. Een student volgt een MOOC buiten het reguliere programma om. Na het succesvol afronden ervan meldt de student zich met het behaalde certificaat bij de examencommissie van zijn of haar instelling met het verzoek daar studiepunten voor te krijgen. Hoe ga je als instelling met een dergelijk verzoek om?

Drie jaar later is die vraag (in ieder geval binnen Fontys Hogeschool ICT, FHICT) vooralsnog niet zo groot. Wellicht komt dat omdat studenten weinig weet hebben van deze mogelijkheden. Binnen het lectoraat OER hebben we onlangs een *survey* onder studenten naar de MOOC-plannen binnen FHICT afgerond. Van de 187 respondenten gaf bijna 80% aan nog nooit van dit begrip gehoord te hebben. 22 personen (12%) gaf aan wel eens met een MOOC gestart te zijn buiten het studieprogramma om. Daarvan hebben 7 de MOOC afgemaakt; van die 7 hebben 3 personen een certificaat behaald. De grootste

bedreiging voor het inzetten van een MOOC binnen de opleiding vonden ze overigens het nu al volle programma (59%) en de zelfstandigheid en discipline die ze op moeten brengen om een MOOC succesvol te volgen (49%).

Ondanks deze waarneming blijft het certificeren van non-formeel leren via een MOOC een issue. Stel dat deze drie studenten met zo'n verzoek bij de examencommissie van FHICT komen?

Tijdens de masterclass kregen de panelleden een aantal vragen en stellingen voorgelegd. De discussie tussen hen onderling en met de aanwezigen maakte duidelijk dat de aanwezige instellingen niet één en dezelfde aanpak volgen. De volgende overwegingen voor het al dan niet inwilligen van het erkenningsverzoek kwamen naar voren:

- **Vervangt de MOOC een regulier vak of is het een aanvulling op het programma?**

Sommige opleidingen kennen een vrije ruimte; een bepaald aantal studiepunten die de student zelf kan invullen. Uit de discussie in het panel kan voorzichtig worden geconcludeerd dat een MOOC als aanvulling op het studieprogramma eerder lijkt te worden toegelaten dan een MOOC als vervanging.

Eén van de panelleden wees op artikel 7.3d uit de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Dit artikel gaat over een vrij onderwijsprogramma in het wetenschappelijk onderwijs:
"Een student die is ingeschreven voor een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs, kan zelf uit onderwijseenheden die door een instelling worden verzorgd, een programma samenstellen waaraan een examen is verbonden. Indien nodig wijst het instellingsbestuur een examencommissie aan die met de in de eerste volzin bedoelde beslissing is belast."

De panelleden vragen zich af in hoeverre dit artikel niet méér onder de aandacht moet worden gebracht. Het is één van de middelen om studenten een flexibeler aanbod te kunnen aanbieden, al dan niet deels ingevuld met MOOC's van elders. Hierbij dient te worden opgemerkt dat hbo-instellingen naar andere mogelijkheden binnen de wet moeten zoeken.

- **Vervangt de MOOC een losstaande cursus of slechts een deel daarvan?**

Wanneer het gaat om vervanging van een cursus die deel uitmaakt van een reeks op elkaar voortbouwende cursussen, is de neiging om de MOOC te erkennen groter dan wanneer het vak in het curriculum geen inhoudelijke opvolgers heeft. Als bijvoorbeeld een MOOC de cursus Accounting 1 vervangt (en Accounting 2 t/m 4 op de stof van Accounting 1 voortbouwen), is de redenering dat de student bij de vervolgvakken vanzelf tegen problemen aanloopt, mocht de toekenning onterecht zijn. Bij de aanvraag wordt de student gewezen op het risico van toekomstige problemen wanneer hij of zij het vrijgestelde vak onvoldoende beheerst.

- **Wordt het verzoek voorafgaand aan de MOOC gedaan of nadat de MOOC is gevolgd?**

Instellingen kunnen besluiten alleen verzoeken in overweging te nemen die vooraf zijn gedaan. Dit kan worden gecombineerd met een overzicht van MOOC's waaruit een keuze kan worden gemaakt.

Vraagstukken en practices

Naar aanleiding van de vraag aan het panel naar concrete procedures werd duidelijk dat instellingen nog veel vraagtekens zetten bij bijvoorbeeld de toelaatbaarheid van online examinering. Er werden echter ook enkele practices gedeeld die op dit moment in zwang zijn.

Allereerst werd het panel gevraagd of de procedure voor erkenning van elders verworven competenties (EVC's) kan worden gebruikt wanneer om erkenning van een MOOC wordt gevraagd. In de praktijk blijkt dit lastig. Veel instellingen hebben zo'n procedure niet of zij[5] is verouderd, waardoor bijvoorbeeld geen rekening wordt gehouden met de mogelijkheid van online toetsing. Ook kan het zijn dat zo'n procedure alleen geldt voor een aanbod in deeltijd. Verder werd erop gewezen dat zo'n procedure voor individuele gevallen wel werkbaar is, maar onvoldoende handvatten biedt om efficiënt met grote aantallen aanvragen om te gaan.

De huidige stand van zaken rondom online examinering en de mogelijkheden om daarbij fraude te ontdekken is beschreven in het artikel[5] 'Online proctoring: hoe werkt het? Wie doet het? En waar gaat het naar toe?'. Hoewel de mogelijkheden voor fraudedetectie toenemen, is er veel reserve om studiepunten toe te kennen aan een MOOC als de toetsing alleen online heeft plaatsgevonden. Onbekendheid met en daarmee onvoldoende vertrouwen in de instelling die de MOOC examineert (hetzij de onderwijsinstelling, hetzij een organisatie die online examinering aanbiedt) spelen daarbij een rol. Anderzijds is het maar de vraag of een offline afgenomen examen wel voldoet aan de vele eisen die aan een online afgenomen examen worden gesteld. De meeste studenten en docenten hebben wel ervaring met niet ontdekte onregelmatigheden bij een offline examen.

Los van de vorm van de toetsing, moet de beoordelende instantie (meestal de examencommissie) kunnen beschikken over allerlei gegevens over een MOOC om toekenning

te kunnen beoordelen. Leerdoelen, niveau van de cursus, studielast, naam van de aanbiedende universiteit en docent en wijze van assessment zijn voorbeelden daarvan. Als deze gegevens zouden worden vermeld op het uitgereikte certificaat zou dat het werk van een examencommissie vereenvoudigen. Een recent artikel in de New York Times[6] wees op de potentie van *online credentials* (zoals badges) om veel meer informatie te verschaffen over cursus en resultaat dan momenteel gebeurt.

Aan het panel werd ook het idee voorgelegd of een centraal beheerde catalogus van MOOC's met deze gegevens en bevindingen van docenten het probleem van missende gegevens zou kunnen oplossen. In het door de Europese Commissie gefinancierde project VMPass wordt hiermee geëxperimenteerd. Er bestaat bij de panelleden echter grote twijfel over nut en haalbaarheid van zo'n catalogus. De vraag is wie deze catalogus beheert, wie de gegevens erin plaatst en wie de kwaliteit van die gegevens garandeert. Maar vooral het feit dat het bij de meeste MOOC's erg onduidelijk is óf en zo ja in welke vorm de MOOC herhaald wordt, maakt het nut van registratie twijfelachtig. Wanneer MOOC´s meer en meer *on demand* beschikbaar worden gesteld, zou het nut van registratie in de toekomst groter worden.

Uiteindelijk lijken alle instellingen te kiezen voor een uitweg: het toetsen van de aanvrager om te beoordelen of hij of zij de stof daadwerkelijk beheerst. Juist omdat het nu nog om kleine aantallen gaat is deze handelswijze haalbaar. Een efficiënte procedure voor het geval studenten massaal van deze mogelijkheid gebruik gaan maken is nog niet uitgewerkt. Wellicht moeten instellingen in dat geval meer gaan vertrouwen op de wijze van online toetsing die bij de MOOC wordt gehanteerd.

Bron

- NVAO (2014). MOOCs en online HO, een verkenning. Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, Den Haag. http://www.nvao.net/page/downloads/NVAO_Verkenning_MOOCs_en_online_HO_juni_2014.pdf

[5] *Link naar artikel van Marja Verstelle in dit nummer*
[6] *Zie http://www.nytimes.com/2015/03/08/upshot/true-reform-in-higher-education-when-online-degrees-are-seen-as-official.html*